

Una societat culturalment activa?

L'activitat més comuna és la de veure continguts audiovisuals, navegar per internet i escoltar música | El nivell d'estudis, els ingressos, el lloc de naixement i el lloc de residència marquen diferències de participació cultural

El Teatre Grec de Montjuïc. | Josep Aznar.

Darrerament es parla molt de la cultura com una necessitat, com un bé primordial per a la nostra societat. Sens dubte, **la cultura és imprescindible en una societat democràtica, perquè és el canal necessari d'expressió de múltiples registres i formes d'interpretar el món**, la societat, d'expressar les angoixes, les crítiques, les alegries, etc. Però la cultura necessita practicants per poder esdevenir un recurs per a tothom, una eina de creació de referents compartits o un espai de discussió i de representació de la pluralitat social. Així doncs, pertoca preguntar-nos **com és la nostra vida cultural?**

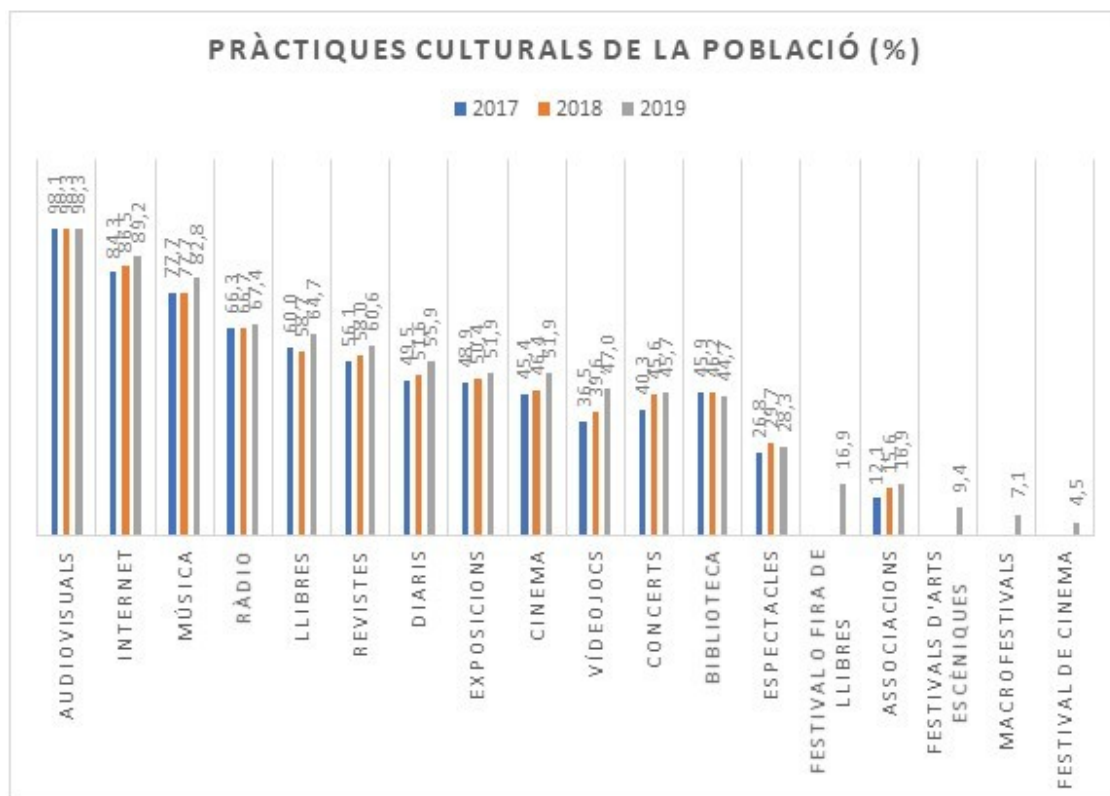
Hi ha algunes estadístiques promogudes per la Generalitat de Catalunya que ens permeten tenir una panoràmica prou detallada sobre quin tipus de participació cultural tenim els catalans. La més recent és l'*Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019*, elaborada pel Departament de Cultura, que es va fer amb una mostra de 4.000 entrevistes. Segons els resultats d'aquesta enquesta, **l'activitat més comuna és la de veure continguts audiovisuals, navegar per internet i escoltar música**. Escoltar la ràdio, llegir llibres, revistes i diaris són activitats que fan més de la meitat de la població.

Aquest article forma part del

projecte CHIEF (Horizon 2020) de la UPF

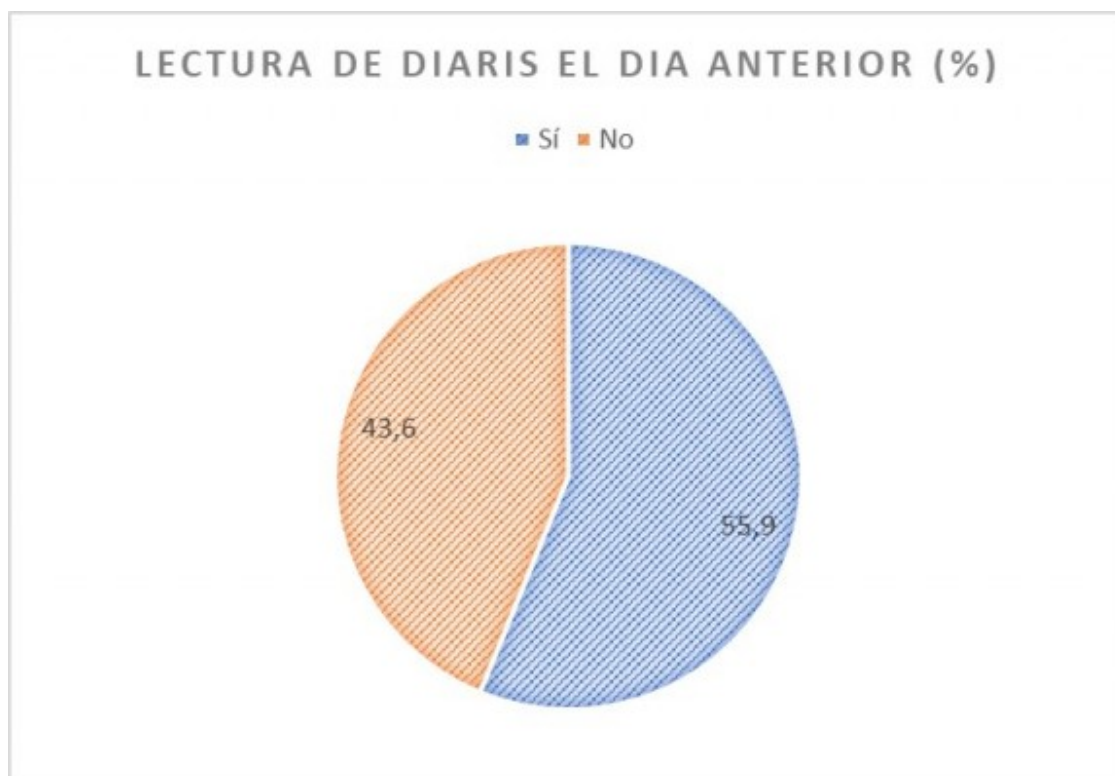
Fora de casa, el 49,4% de la població de Catalunya de 14 anys i més declara el 2019 que habitualment va al cinema, al teatre o similars. Segons els resultats d'aquesta enquesta, **l'activitat més comuna és la de veure continguts audiovisuals (98,35%)**, navegar per internet (89,2%) i escoltar música (82,8%). Escoltar la ràdio (67,4%), llegir llibres (64,7%), revistes (60,6%) i diaris (55,9%) són activitats que fan més de la meitat de la població.

Les exposicions, el cinema i els concerts, o anar a la biblioteca, són activitats que fan entre un 45% i un 50% de la població. Els videojocs demanen una menció específica, ja que actualment hi juga el 47% dels que responen l'enquesta, una xifra que augmenta exponencialment si es té en compte que el 2017 ho feia el 36,5% dels enquestats. **L'activitat que més ha augmentat és la relacionada amb els videojocs.** Les arts escèniques són les que tenen menys assistència de públic, ja que representen el 27% de la població.

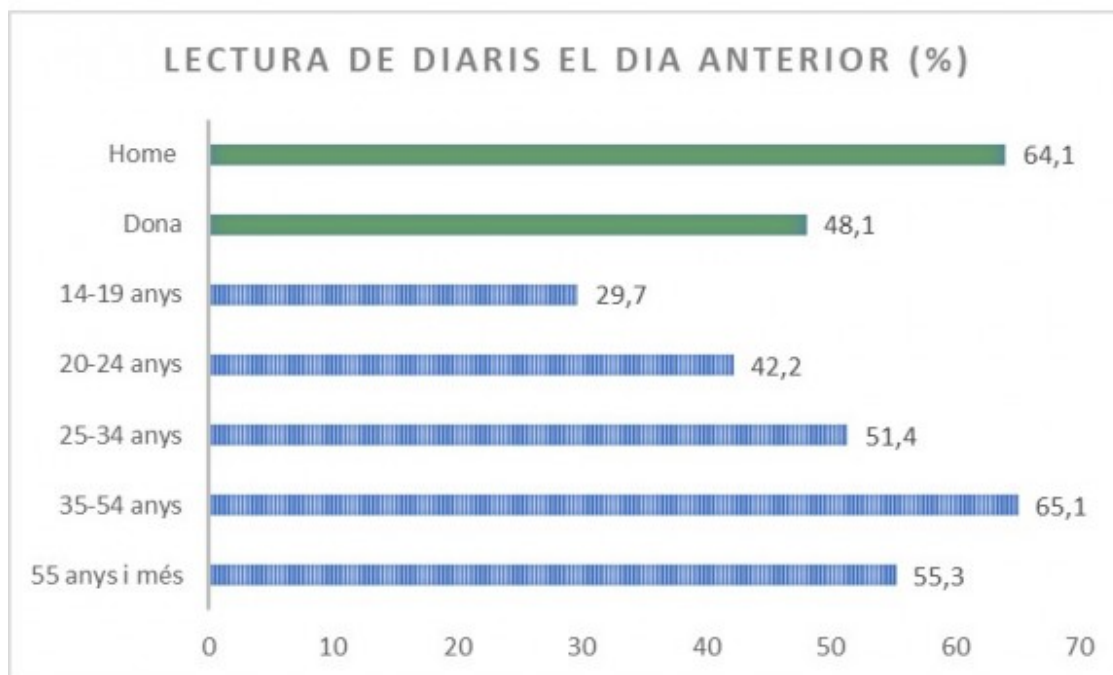

Font: Enquesta de participació cultural de Catalunya 2019

L'informe ofereix algunes dades segmentades per edat i per sexe, que ens permet aprofundir en els resultats. Per exemple, observem que **la lectura de diaris -que fa un 55% de la població- és més freqüent en els homes (64,1%) que en les dones (48,1%)** i més freqüent entre les persones de 35-54 anys que les més joves.

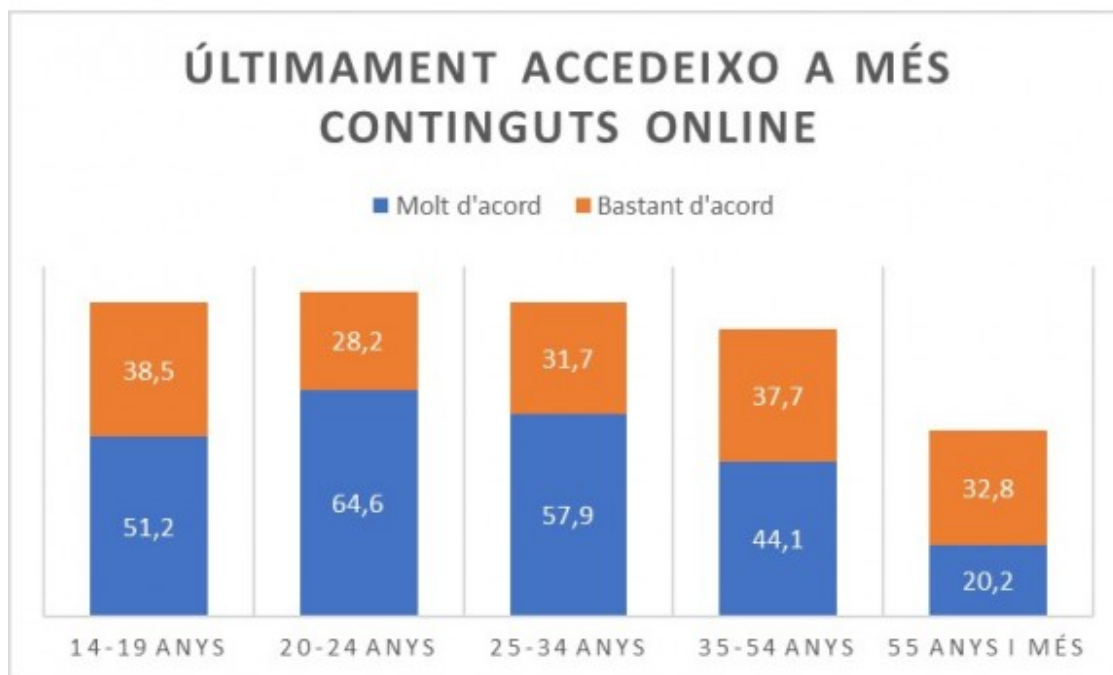
Font: Enquesta de participació cultural de Catalunya 2019.

Font: Enquesta de participació cultural de Catalunya 2019.

Una de les preguntes més interessants de l'enquesta és la que demana pels hàbits de comportament cultural, en què es demana sobre qüestions molt diverses. Ens interessa remarcar la que fa referència al cost de les activitats culturals. A la frase **"el preu fa que redueixi les meves activitats culturals"**, hi ha prop d'un 60% de la població que hi està bastant d'acord o molt d'acord. La franja d'edat que més d'acord hi està és la dels 20 als 24 anys (74%). També hi observem una gran diferència entre homes i dones. Entre els homes, un 53% hi està d'acord o molt d'acord. Entre les dones és el 65%.

L'altra pregunta interessant és sobre l'accés als continguts *online*. La diferència entre els menors i els majors de 55 anys indica una bretxa digital molt notable. Entre els menors de 55 anys, l'accés a continguts *online* augmenta a mesura que disminueix l'edat.

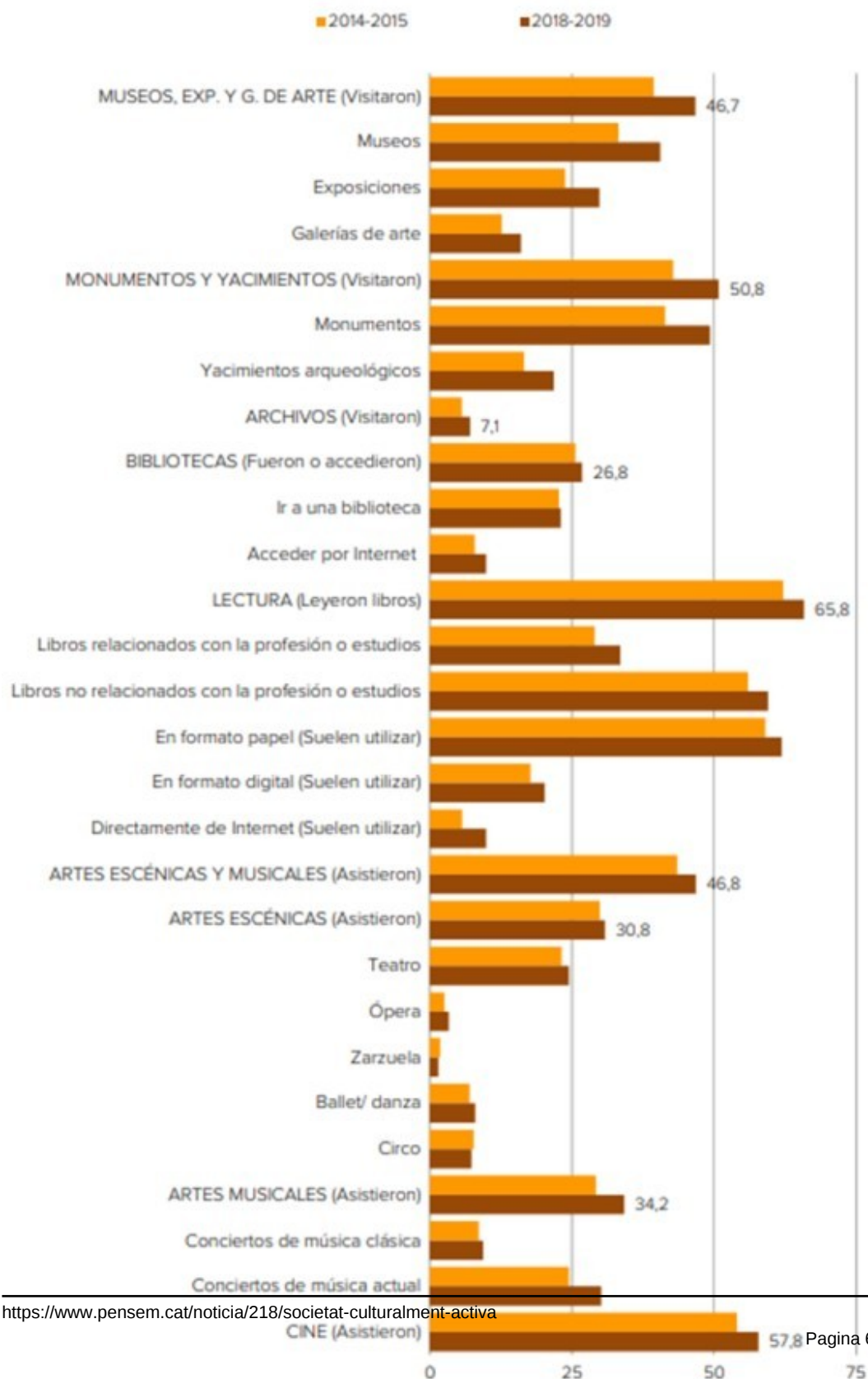
Font: Enquesta de participació cultural de Catalunya 2019.

Un altre aspecte que convé destacar és **la llengua de consum cultural**. El castellà és predominant en la lectura de diaris (amb poca diferència) i sobretot de revistes. En canvi, a la ràdio és predominant el català. Però en el visionat de pel·lícules hi sèries el panorama canvia totalment. El castellà hi és molt predominant (74%), el català només hi apareix en un 20%, i l'anglès es mostra com la llengua emergent a través de les versions originals, amb un 16,6% (entre els menors de 34 anys aquesta xifra s'acosta al 30%).

Per altra banda, disposem de dades d'àmbit estatal i autonòmic gràcies a la *Encuesta de Hábitos y Prácticas Culturales en España* (PDF) del Ministeri de Cultura i Esport, en la darrera edició de 2018-2019. Els resultats de l'enquesta indiquen que les activitats culturals més freqüents són **escoltar música (87,2%), llegir (65,8%) i anar al cinema (57,8%)**. En segon lloc hi haurien les visites als monuments (49,3%). Les visites als museus impliquen un 40,5% de la població i els resultats confirmen que com més joves són les persones més visiten els museus. També com més nivell d'estudis tenen. Aquesta relació inversa entre edat i percentatge d'activitat també la trobem en la lectura de llibres, combinat amb la relació positiva entre nivell d'estudis i lectura de llibres.

Les persones que van al teatre representen només un 24,5% de la població enquestada, més com més nivell d'estudis es té. L'assistència a concerts de música obté un percentatge de 30,1% del total. Mentre que el 57,8% afirma que ha anat al cinema alguna vegada durant el darrer any. L'informe elaborat pel Ministeri ens permet observar que l'activitat cultural es va incrementar entre 2019 i 2015 en gairebé tots els àmbits.

Gráfico 74
Evolución de los principales indicadores de participación cultural
(Indicadores anuales en porcentaje)

Font: Encuesta de Hábitos y Prácticas Culturales en España.

A nivell europeu, disposem de dades comparades a través de les enquestes de l'Eurostat, el sistema d'indicadors estadístics que fa servir la Unió Europea. Pel que fa a la participació cultural, es poden consultar les dades directament en una pàgina interactiva o bé consultar l'informe complet (PDF).

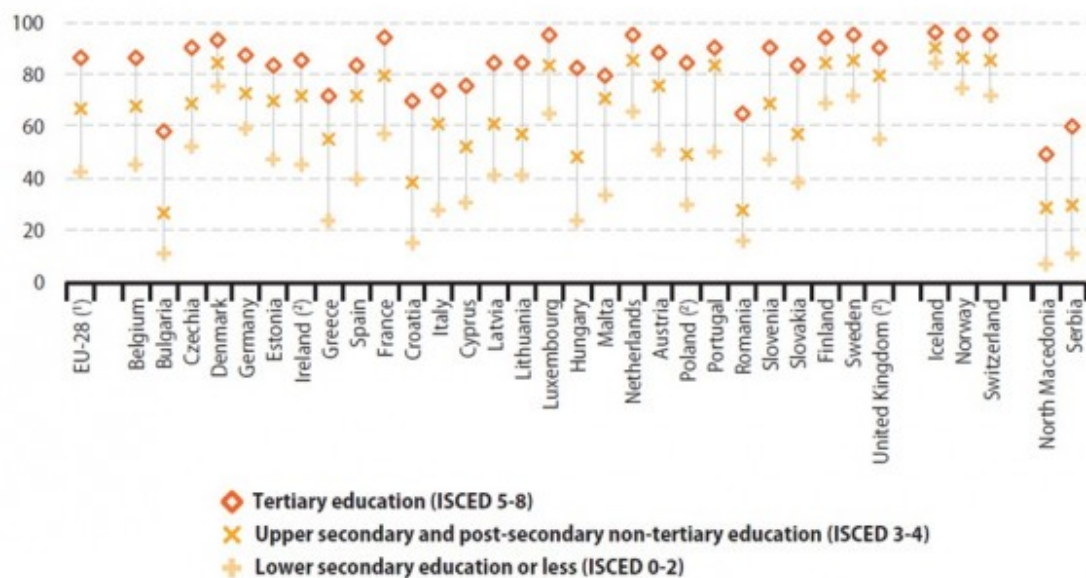
Segons les dades disponibles, **el 2015 un 64% de la població europea havia participat en almenys una activitat artística un cop al mes**. El 46% dels europeus, a partir de 16 anys, havien anat al cinema, el 43% havien assistit a algun espectacle i el 43% havia visita un centre cultural. El percentatge entre les persones amb alt nivell educatiu és el doble (86%) que en les altres (42%). Aquest resultat indica la **gran desigualtat que hi ha en la participació cultural en funció del nivell d'estudis**. A excepció d'alguns dels països (Islàndia, Alemanya, Noruega, Suïssa, Suècia, Finlàndia), arreu les diferències són notables. Si s'observen les diferències de participació cultural en funció de la renda, les diferències també són importants, llevat dels casos d'Islàndia, Dinamarca, i Noruega).

També s'observen diferències segons el grau d'urbanització, la qual cosa té relació amb la proximitat de l'oferta cultural al lloc de residència de les persones. Finalment, s'analitza les diferències segons el lloc de naixement (al país, en un altre país de la UE i fora de la UE). En alguns països hi ha diferències clares, especialment entre les persones nascudes fora de la UE i la resta, en d'altres no són gaire grans. En el cas d'Espanya, els nascuts a la resta de la UE assisteixen menys a espectacles, mentre que entre **els nascuts fora de la UE, tots els percentatges de participació en les tres activitats són més baixos**.

Nascuts a Espanya			Nascuts a la UE			Nascuts fora de la UE		
Cinema	Espectacles	Museus	Cinema	Espectacles	Museus	Cinema	Espectacles	Museus
46,6	34,4	35,2	43,3	25,0	34,4	38,7	18,2	23,4

Font: Eurostat.

Figure 6.6: Cultural participation during the previous 12 months, by level of educational attainment, 2015
(%, share of population aged ≥ 16 years)

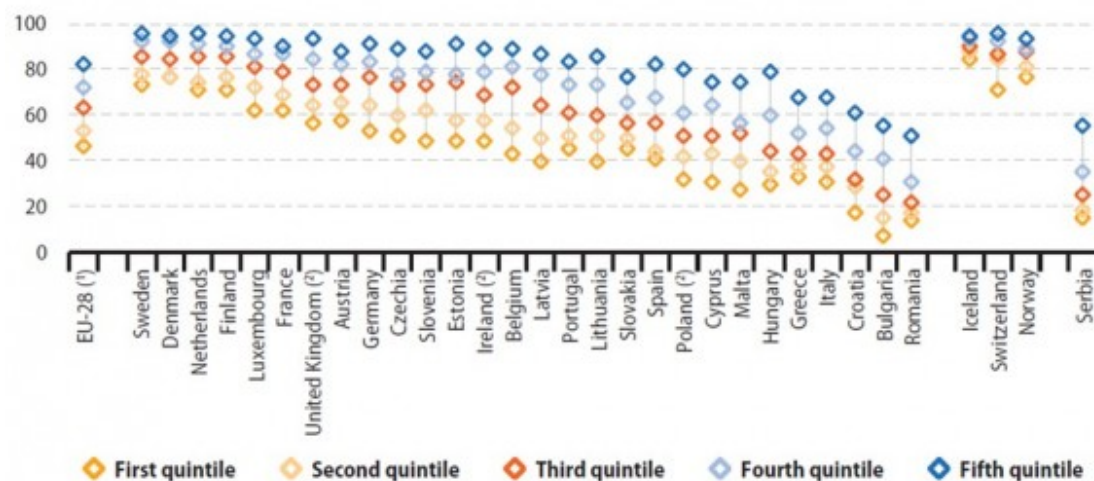
(1) Estimates.

(2) Low reliability.

Source: Eurostat (online data code: ilc_scp03)

Font: Eurostat.

Figure 6.8: Cultural participation during the previous 12 months, by income quintile, 2015
(%, share of population aged ≥16 years)

Note: ranked on the share of the total population (all income levels) aged ≥16 years that took part in any form of cultural participation during the previous 12 months.

(1) Estimates.

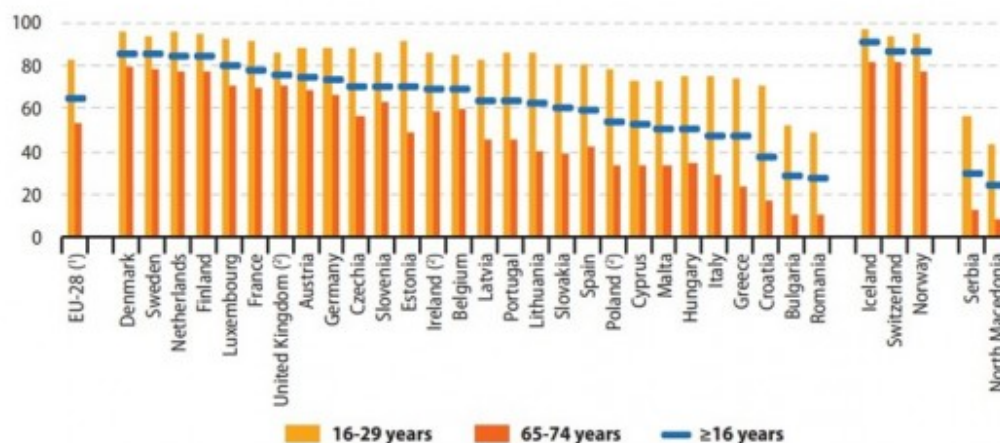
(2) Low reliability.

Source: Eurostat (online data code: ilc_scp04)

Font: Eurostat.

La població jove (16-29 anys) és la que percentualment participa més en activitats culturals. A la gràfica següent queda molt clar que aquesta és una constant en tots els països, malgrat que en aquells en què hi ha menys participació cultural, la diferència s'accentua. En aquest sentit, ens caldria poder aclarir si es tracta d'un canvi generacional o bé d'un patró de comportament segons l'edat.

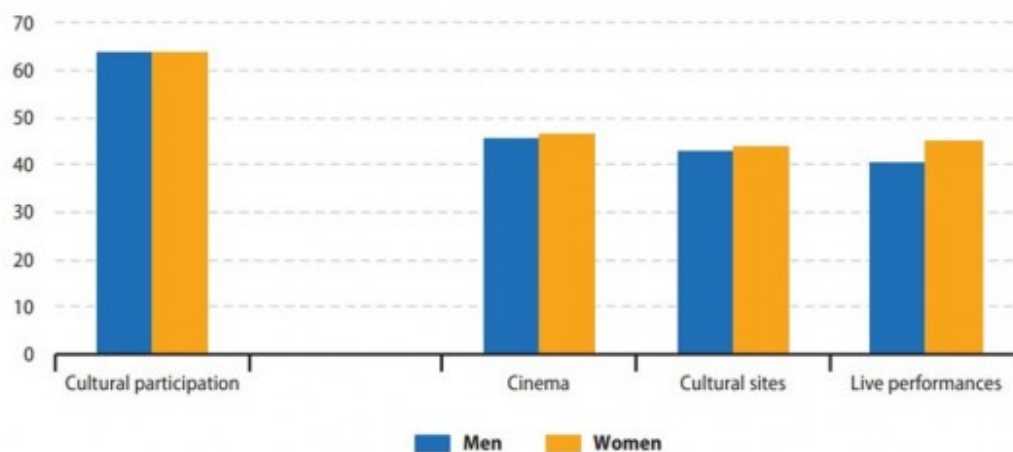
Figure 6.3: Cultural participation during the previous 12 months, by age group, 2015 (%)

Font: Eurostat.

Malgrat que no hi ha diferències globals entre homes i dones, les dones van més al cinema i als museus, i sobretot més als espectacles (un 4% més).

Figure 6.5: Cultural participation during the previous 12 months, by cultural activity and by sex, EU-28, 2015 (% share of population aged ≥16 years)

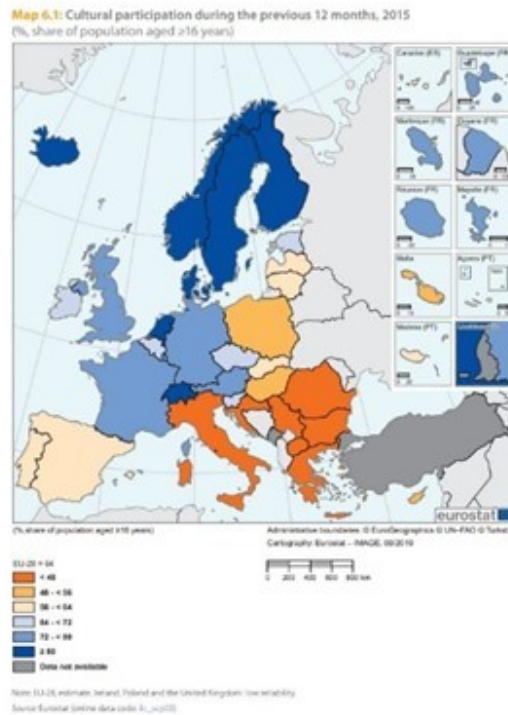
Note: ranked on the share of the total population (both sexes) aged ≥16 years that took part in any form of cultural participation during the previous 12 months. Estimates.

Source: Eurostat (online data code: ilc_scp03)

Font: Eurostat.

Aquesta estadística mesura la participació cultural a partir de tres paràmetres. Això fa que sigui molt

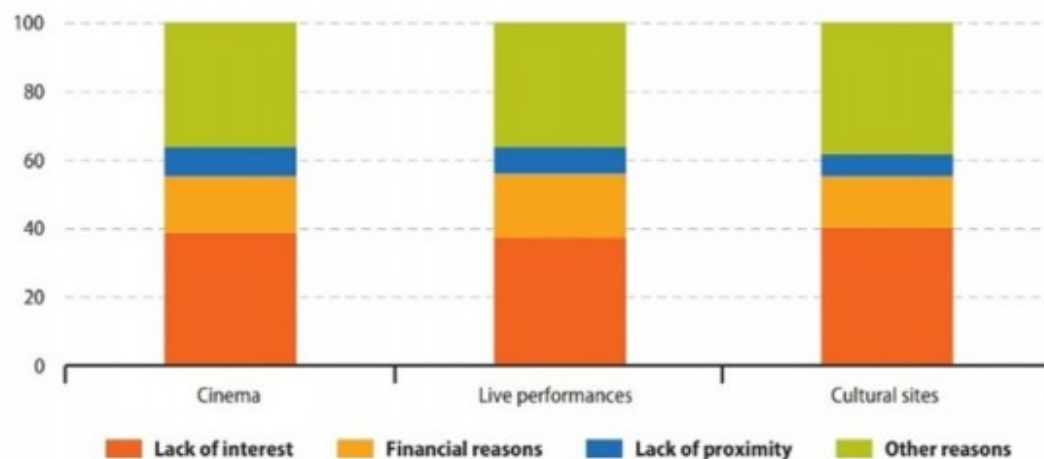
senzill de preguntar i per tant de gestionar la recollida de dades. També fa que sigui fàcil fer comparacions entre països, perquè estem parlant d'activitats molt esteses. Però deixa de banda tot un seguit d'activitats culturals que podrien canviar la imatge que ens deixa aquesta estadística. En tot cas, en aquestes dades **l'Estat espanyol es trobaria en un punt mig** entre els països amb molta activitat cultural (70% de la població) i els països amb menys activitat cultural (- del 50%).

Font: Eurostat.

Preguntats per quins factors impedeixen que participin en alguna activitat cultural, **la majoria de les persones els divideixen entre manca d'interès i d'altres raons**. Les limitacions econòmiques són un percentatge més petit, i encara ho és més el que fa referència a la manca de proximitat a les activitats.

Figure 6.15: Main reasons for not participating in cultural activities during the previous 12 months, EU-28, 2015
(%, share of non-participants)

Note: estimates.

Source: Eurostat (online data code: ilc_scp05)

Font: Eurostat.

Conclusions

Abans de la pandèmia hi havia un cert increment de l'activitat cultural entre la població. Un increment que pot tenir relació amb l'increment del nivell d'estudis de la població i que es percep sobretot entre les persones joves. Malgrat això, encara **hi ha molts àmbits en què la participació cultural no arriba a la meitat de la població**: assistència a teatre, concerts o activitats de formació i creació artística.

Hi ha diferències de participació cultural marcades per factors socials com ara el nivell d'estudis, els ingressos, el lloc de naixement i el lloc de residència. Aquestes diferències es produeixen gairebé a tots els països de la Unió Europea, i malgrat que no ho podem contrastar aquí, a simple vista sembla que té relació amb el nivell de desigualtat de rendes dels països.

La **relació elevada que hi ha entre el nivell d'estudis i l'activitat cultural** ens suggereix que cal parar atenció a la relació entre educació i cultura, com ja estan plantejant algunes administracions i actors socials. En aquest sentit, una de les mancances que s'observen en el conjunt de la Unió Europea és la manca d'aprenentatges culturals en el marc dels estudis professionals.

D'altra banda, s'observa un **canvi d'hàbits culturals molt important entre generacions produït per l'emergència d'internet com a espai de consum i de participació cultural**. Caldrà veure si després de la pandèmia aquesta bretxa generacional a internet s'ha incrementat o, si producte de la necessitat també per a les persones de més edat, ha disminuït produint-se una resocialització digital de les persones més grans.

Finalment, ens cal prendre nota com a país del fet que **la llengua catalana tendeix a ser residual en el consum audiovisual a internet**, així com l'emergència de la llengua anglesa com una llengua d'ús habitual per part de la població més jove, almenys de forma passiva.

Bibliografia:

Ariño, A. (2010). *Prácticas culturales en España. Desde los años sesenta hasta la actualidad*. Barcelona: Ariel.

Ariño, A. i Llopis, R. (2018). *La participació cultural a Catalunya 2013-2016*. Barcelona: Consell de la Cultura i de les Arts.

Ariño, A. & Llopis, R. (2016). *La participació cultural de la joventut catalana 2001-2015*. Barcelona: Consell de la Cultura i de les Arts.

Fina, X. (dir.) (2010). *Cultura i joves II. Hàbits culturals i polítiques públiques*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Acció Social i Ciutadania, Secretaria de Joventut.

Institut Opinòmetre. Enquesta de participació cultural a Catalunya 2019. Generalitat de Catalunya. Barcelona: Departament de Cultura.

Laporte, A. & Bobes, J. (2015). *"Cultura i joves". Informe CONCA 2015*. Barcelona: CONCA, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.

Ministerio de Cultura y Deporte (2019). *Encuesta de Hábitos y Prácticas Culturales en España 2018-2019*.

Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya (2018). *Enquesta de participació cultural a Catalunya 2017. EPCC-2017 Resultats relatius a les pràctiques culturals dels catalans: museus i altres centres expositius*. Barcelona: Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural.

L'audiovisual on-line és l'activitat cultural amb major penetració entre el conjunt de la població. Foto: Carlos Baglietto.

També et pot interessar:

[noticiadiariambautor]93/187[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/78[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/204[/noticiadiariambautor]